

ՅԵՆԱՐԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԸ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՏԱԳԷՍԵԱՆ

Եօթը Մայիս 1959-ին, կիպրահայ մամուլի հերթական գինուոր մը՝ Յենարան շաբաթաթերթը կը կատարէ իր ծննդոցը եւ «Զրոյց ընթերցողներուն հետ» կարճաժամ վերտառութեամբ կը յայտարարէ. —

«Ա. — Սովորաբար նոր թերթ հրատարակող մը առաջին թիւով կը բացատրէ իր նպատակը եւ ուղեգիծը: Մենք այդ սովորութենէն կը շեղինք եւ կը յայտարարենք, թէ ընթերցողները մեր ուղղութիւնը պիտի տեսնեն իրարու յաջորդող թիւերու բովանդակութեան մէջ:

«Բ. — Ինչպէս որ մասնաւոր ծանուցումով մը յայտնեցինք՝ մեր ծաւալը փոքր է: Փոխանակ մեծ ծաւալով սկսելու եւ ապա փոքրանալու՝ յարմար գտանք փոքրէն սկսիլ եւ ապա մեծնալ, եթէ կարելի ըլլայ: Ներկայիս ՅԵՆԱՐԱՆի հաճելի առաւելութիւնը սա է որ իր ընթերցողներուն ձանձրոյթ չի պատճառեր. . . .

«Գ. — Բանաւոր գտանք մեզի եղած գիտողութիւնները, թէ քիչ ժամանակ տուած ենք բաժանորդագրութեան համար: Ուրեմն, մինչեւ Մայիսի վերջը յաւելուածական օրինակներ պիտի ունենանք, եւ նոյն պայմանով (1-45 թիւ 1 ոսկի) բաժանորդ պիտի արձանագրենք փափաքողները: Յունիսէն սկսեալ բաժնեգինը պիտի որոշուի թիւը 25 միլ. հաշուելով:

«Դ. — Ծնորհակալութիւն մեր բաժանորդներուն, ինչպէս նաեւ իրենց շնորհաւորութիւններն ու մաղթանքները մեզի հասցնողներուն»⁽¹⁾:

Թերթը ունի հայերէն եւ անգլերէն վերնագիրներ. անգլերէնով նշուած են այլ մանրամասնութիւններ՝ «Armenian Weekly. Proprietor: Setrak Guebenlian, 63 Victoria Road, Nicosia», իսկ հայերէնով՝ «Արտօնատէր՝ Սեդրակ Կեպենլեան»: Բաժանորդագրութեան սակ նըշանակուած է՝ Անգլիա եւ Միջին Արեւելք՝ 30 շիլին, այլ երկիրներ՝ 5 տոլար:



Եռասունեակ Յեմարանը կ'օգտագործէ 10 եւ 8 չափի հայերէն Պարզ եւ Արամեան, ինչպէս նաեւ անգլերէն զանազան տառատեսակներ:

Թերթին շորրորդ թիւի հրատարակութեան կը յաջորդէ շուրջ երկամսեայ զազար մը տպարանի փոխադրութեան եւ տեղաւորման իրրեւ հետեւանք⁽²⁾:

Յեմարանի հանդէպ հետաքրքրութիւնը կ'աճի. մարդիկ խումբադրութեան կը դիմեն թերթին ծաւալը կրկնապատկելու փափաքով:

կը դրէ, թէ «մեր նախատեսածէն աւելի եղան առաքումի, թուղթի եւ այլ նիւթերու ծախքերը: Այս պատճառով, ստիպուած ենք Բ. շրջանի 45 թիւի բաժնեգինը բարձրացնել 125 շիլինի⁽³⁾: Թող չկարծուի որ դիւրին է այս թերթին հրատարակումին շարունակութիւնը: Արտօնատէրը եւ իր ընտանիքի անդամներն են որ կը կատարեն խմբագրի, սրբագրողի, գրաշարի, առաքման եւ այլ ծանր աշխատանքները...: Նիւթական եւ ֆիզիքական բոլոր հոգերը, մէկ խօսքով, ծանրացած են արտօնատիրոջ եւ իրեններուն վրայ: Բաժանորդներուն վճարածով կը գոցուին նախնական ծախքերը միայն...»⁽⁴⁾:

Կը յայտնուի որ թերթին բաժանորդներուն թիւը 200էն պակաս է. թէ եւ զայն «կարդացողներուն թիւը 2000էն պակաս չէ», ու կը հաստատուի թէ ան իր ուղղութիւնն ունենալով հանդերձ՝ անկախ է, թէ «որեւէ կազմակերպութենէ կամ որեւէ անհատէ օգնութիւն չի ստանար եւ ստանալու ալ հետամուտ չէ⁽⁵⁾: Նպատակն է ժողովուրդին ծառայել եւ իր ուժը անկէ ստանալ... Մեր բաժանորդները միջին եւ աղքատ դասակարգի պարզ եւ պատուական մարդեր են»⁽⁶⁾:

Նիւթական դժուարութիւնները կը շարունակուին եւ առաջին տարուան 45-րդ թիւով կը յայտարարուի, թէ «հակառակ մեծ դժուարութեանց եւ անթոյլատու պայմաններուն»՝ ճիշդ է որ թերթը ճամբայ պիտի ելլէ երկրորդ շրջան մը, սակայն՝ «Յայտնել կ'ուզենք... որ թերթը հազիւ 6 ամիս կրնայ լոյս տեսնել՝ եթէ վճարող բաժանորդներու թիւը նուազագոյն 300-ի չհասնի...»⁽⁷⁾: Բաժանորդագրութեան արշաւի մը կը ձեռնարկուի՝ փրկելու համար թերթը փակուելէ: Նման ահազանգ մը կը հնչեցուի նաեւ տարի մը ետք, երբ կը յայտարարուի, թէ «կը խնդրուի Գ. շրջանի բաժնեգին չզրկել»⁽³⁾. սակայն երկու թիւ ետք, կը ծանուցուի երրորդ շրջանի բաժանորդագրութեան կայացումը:

2.

Յեկարան բացարձակ հայելին կ'ըլլայ կիպրահայ գաղութին⁽⁹⁾ կեանքին ներքին անցուդարձերուն, խօսակցութիւններուն, հարցերուն, մտածումներուն, խնդիրներուն, արտագաղթին եւ առօրեային:

Ան կը ստանձնէ «Հայրենասէր Ճակատ»ի պաշտպանութիւնն ու տարածումը, կը քննէ կիպրական անկախ պետականութեան կազմակերպման համար Լոնտոնի եւ Յիւրիխի մէջ տարուող բանակցութիւնները, տեղ կու տայ Սուրբոյ եւ սուրբահայութեան այդ շրջանի տաղնապներուն, եկեղեցական տաղնապին, եւ խաղաղարար ճիգեր

կը կատարէ կիպրահայ թեմականի կնճիոնի համար, կ'անդրադառնայ հայրենիքին եւ հայրենադարձութեան, կ'ունենայ տեսակցութիւններ: Աւելի ուշ՝ Թերթը կը խոստանայ սկսիլ թարգմանարար տեղեկութիւններ տալ Կիպրոսի սահմանադրութեան մասին: Սփիւռքահայ գանձան համայնքներու, հիմնարկներու⁽¹⁰⁾ գործունէութեան յաճախ պարագայական, երբեմն ալ յարաբերաբար լայն արձագանգ կը հանդիսանայ ան. ազգային-գաղափարական նիւթ կը ջամբէ իր ընթերցողներուն, զարկ կու տայ ընթերցանութեան՝ կապեր հաստատելով Պէյրութի Սեւան եւ Էսովան հրատարակչատուններուն հետ, վաճառքի կը հանէ անոնցմէ զրկուած Միհրան Տէր Ստեփանեանի, Սեզայի, Լեւոն Վարդանի, Պարոյր Մասիկեանի, Եղիշէ Չարենցի, Խրրիմեան Հայրիկի, Վ. Թէքէեանի եւ այլոց գիրքերը, բառարաններ եւ մանկական գիրքեր:

Յեճարանի մէջ կը հանդիպինք Պայջ Բար (Պոսթոն), Արեւ (Եգիպտոս) եւ Երկիր (Յունաստան) թերթերէն կատարուած քաղուածքներու: Կեպենլեան շատ ամփոփ ձեւով կու տայ թերթին յղուած արտասահմանեան լրատուութիւնը, իսկ երբ յօդուածը կ'երկարի եւ տեղը կը դառնայ անբաւարար՝ ան կը փոքրացնէ յօդուածին տառատեսակը: Երբեմն կը պատահի որ յօդուած մը շարունակուի մէկ թիւ ընդմիջումով:

3.

Յեճարանի սիւնակները առաւելագոյն չափով կը տրամադրուին կիպրահայ կեանքին: Թերթը՝ հանդիսանալով քաղաքական անցուղարձերուն արձագանգը, ծնունդ կ'առնէր կիպրահայ համայնքի պետական կազմաւորման օրերուն, եւ Կեպենլեան կարելի ամէն ճիգ կ'ընէ՝ մղելու հայութիւնը՝ ներգրաւուելու Կիպրոսի քաղաքական կեանքին, թելադրելով որ պատկան մարմինները ստանձնեն իրենց պարտականութիւնները. «Մեր կարծիքով, պէտք չէ թողուլ որ ժողովուրդը մտածէ թէ ինքնիր գլխուն մնալու ճակատագրուած է փափուկ ժամանակաշրջանի մը մէջ»: Թերթը կը պնդէ նոր կացութեան «յարմարելու» անհրաժեշտութեան վրայ, ի դէմս պետութեան՝ հայ համայնքին իրաւունքներուն եւ պարտականութիւններուն մասին, ու կոչ կ'ընէ «ամէն ինչ իրաց ընթացքին» շթողուլ:

Թերթը հակիրճ ու խիտ տողերով, ցաւով կ'արտայայտուի Կիպրոսէն կատարուող արտագաղթին մասին «...400.000 յոյներէն եւ 120.000 թուրքերէն որքան ալ մեկնին, անոնք չեն տուժեր. բայց կղզիին հայ համայնքը կազմալուծումի վտանգին առջեւ կը զբտնուի, — ու կը շարունակէ, — մեկնած են 5-600 հոգի եւ մեկնել կը

պատրաստուին նոյնքան աւելի մեծ թիւով սպասողական վիճակի մէջ մարզիկ, որոնք կարծես թէ մտածեն Հայաստան երթալու մասին»⁽¹¹⁾, այլ տեղ մը նշելու համար թէ 800 հայեր մեկնած են Անգլիա կիպրոսէն, եւ աւելցնելու՝ թէ կիպրահայութեան աւելի քան մէկ-հինգերորդը գաղթական է:

Հակառակ անոր որ թերթը կը սկսէր լոյս տեսնել սփիւռքի երկատման ծանր իրադարձութենէն ետք, սակայն կիպրահայ գաղութը նոր կը թեւակոխէր նման վերիվայրումներու հանգրուանը, ուր Յեկնարան ուղղութեան մը, առաջնորդող խօսքի մը դերը կը ստանձնէ, եւ բազմաթիւ սիւնակներ կը տրամադրէ ժամանակին ամենատաք նիւթերէն եղող կիպրահայ թեմական ընտրութիւններուն⁽¹²⁾: Նշելով թէ կիպրահայ համայնքը բաժնուած է «Հայրենասէր» եւ «Ազգային» ճակատներու՝ ան կը հաւաստէ թէ թերթին սկզբունքն է արդարութեան հետ ըլլալ:

Այսուհանդերձ, թերթը կը ջանայ շափաւորական ըլլալ եւ հեռու մնալ ամբոխավարութենէ եւ ծայրայեղ հատուածականութենէ: Ողջախոհութիւնն ու ողջմտութիւնը կը գերիշխեն Յեկնարանի մէջ, ուր կը բանաձեւուի էջմիածնի Մայր Աթոռին տրուող ընդհանրական կաթողիկոսութեան տարազումը, իսկ Կիպրոսը կը նկատուի Կիլիկեան Կաթողիկոսութեան թեմ, հակառակ որ թեմական ընտրութիւններուն արդիւնքը կրնար այլ ուղղութեամբ տարազում մը թելադրել թեմական այս հարցին, թերեւս:

Կիպրոսի անկախութեան հռչակումէն առաջ իսկ գոյութիւն ունեցող հատուածականութեան սրումին այլ առիթ կը ծառայէ Պետական ներկայացուցիչի ընտրապայքարը, զոր Պերճ Թիւլպեան կը շահի Վահրամ Լեւոնեանի դիմաց՝ 861ի դէմ 1364 քուէով:

Այս բոլոր եռեւեփումին մէջ, երբ կիրքերը լիարժէք տէրն են կացութեան⁽¹³⁾, թերթը — բանականութեան հնչեղ ձայնով — կը ծառանայ յայտարարելու, թէ. «Լաւ կ'ըլլայ որ հրաժարինք այս կարգի անօգուտ վէճերէն եւ իրական ազգային եկեղեցական միացեալ ճակատ մը կազմենք Կիպրոսի մէջ», կամ՝ հարցադրելու, թէ «աշխարհ դէպի խաղաղութիւն կ'ընթանայ: Մենք դէպի խռովութիւն ինչո՞ւ երթանք»⁽¹⁴⁾: Աւելի հեղինակութիւն եւ կշիռ տալու համար իր սասակէտներուն, Յեկնարան երբեմն կը յուշէ իր խմբագիրին անցեալի դերէն ու դիրքէն՝ իբրեւ ներկայի... յարգելի ազգայիններու իւրաքանչիւրէն քանի մը շապիկ աւելի հինցուցած մարդու փորձառութեամբ, երբեմն կը դիմէ լողունգներու՝ ժողովուրդով, ժողովուրդին հետ, ժողովուրդին համար, կամ՝ ամբողջ աշխարհը շահելէն լաւ է ժողովուրդը շահիլը: Եւ հուսկ, Յեկնարան՝ ցաւազարութեան հաս-

նող յուսարեկութեամբ, ահանատես՝ տիրող այլամերժութեան, կ'ա-
ռաջարկէ սուրճ խմել... միայն ու միայն միասին ըլլալ, սուրճ խմե-
լու շափ...:

4.

Յեկարանի վարկին ի նպաստ կը խօսի նաեւ այդ շրջանի այլ
խնդրի մը՝ Երուսաղէմի Պատրիարքարանի տաղնապին իր մօտեցու-
մը: Արդարեւ, նախանձախնդիր եւ ջերմ պաշտպան մը ըլլալով Հայ
եկեղեցւոյ՝ Յեկարան նկատի շ'առնեմ Պատրիարքութեան դիրքը էջ-
միածին-Անթիլիաս տաղնապին մէջ, ու սկզբունքային կարծրու-
թեամբ կը գրէ թէ «բռնութիւնը փրկութիւն չի խոստանար Եղիշէ Սըր-
բազանին: ... Իր ուխտը ծառայել էր եկեղեցիին, ո՛չ թէ տիրել անոր՝
դաւով ու զէնքով: Եկեղեցիին տէրը Քրիստոսն է եւ մեր ժողովուր-
դը պիտի գիտնայ, գիտնալո՛ւ է, պաշտպանել Քրիստոսաստուր այս
սուրբ հաստատութիւնը ոչ միայն Եղիշէներուն, այլ զանոնք մեղան-
շելու մղող ամէն տեսակ սատանաներուն դէմ»⁽¹⁵⁾:

5.

Յեկարան խանդավառ, ոգեւորիչ ու յուսադրող տողեր կը
յատկացնէ Հայրենիքի վերելքին եւ թարգմանը կը հանդիսանայ այդ
օրերուն Հայաստան մեկնիլ փափաքող կիպրահայերու, կը մղէ զա-
նոնք շարժելու, յաճախ միտումնաւոր վերնագրերով կը բորբոքէ
կիպրահայ Հայրենասիրական զգացումները՝ «Սիրտ առէք Հայեր,
լա՛ւ օրերու նախօրեակին ենք»⁽¹⁶⁾, կամ՝ «Հայաստանեան լուրերը
յուսադրիչ են միշտ»⁽¹⁷⁾, կը կատարէ Հայրենական լրատուութիւն՝
«միամօրէն» հարցնելով, թէ «եթէ գացող-վերադարձող մը ինքզինք
ամենաերջանիկը նկատէ, հոն մնացող եւ հոն (Հայաստան — Ա.Տ.)
ապրողները որքա՞ն երջանիկ համարելու են իրենք զիրենք»⁽¹⁸⁾, այլ
տեղ մը գրելու համար, թէ «բախտաւոր են Լիբանանի եւ Եգիպտոսի
Հայ համայնքները, որոնք Նոյեմբերին իրենց մէջ պիտի ունենան
Հայաստանի երգի ու պարի խումբերը: Տառօսը մեզի»⁽¹⁹⁾: Յաջորդող
թիւերէն մէկուն մէջ, Յեկարան կը յայտնէ թէ 140 կիպրահայեր կը
մեկնին Պէյրութ, մասնակցելու համար Հայրենի երգի եւ պարի երկու
ելոյթներուն, հուսկ գրելու համար, թէ Հայաստանի Ֆիլհարմոնիա-
յի Համոյթը 29 եւ 30 Սեպտեմբեր ու 1 Հոկտեմբեր 1960-ին ելոյթներ
պիտի ունենայ Կիպրոսի մէջ, եւ աւելի հոգ զիպուկ կերպով մատնա-
նշելու, թէ «մեր թերթին ծաւալի փոքրութեան ցաւը ո՛չ մէկ ատեն

եւ ո՛չ մէկ առիթով այնքան խորապէս զգացինք, որքան Հայաստանի Ֆիլհարմոնիայի Անսամպլին Կիպրոս հասած օրերուն եւ Կիպրոսի մէջ անոր ունեցած ելոյթնրուն առջեւ»⁽²⁰⁾։

Պատահական չէ, որ Յենարանի սիւնակներուն մէջ առաջին լուսանկարը լոյս կը տեսնէ 6 Օգոստոս 1961-ին եւ կը պատկերէ ըս-
փիւռքահայ հիւրեր, որոնք ստորագրութիւն կ'առնեն նախագահ Շ.
Առուշանեանէն։ Երկրորդ նկարը (29 Մարտ 1962-ի թիւով լոյս տե-
սած) դարձեալ հայրենական է եւ կը պատկերէ Երեւանի Արուիեան
փողոցը։

11 Օգոստոս 1962-ի թիւով Յենարան կը ներկայացնէ շարաթ
մը առաջ 372 կիպրահայերու⁽²¹⁾ Հայաստան մեկնումը, եւ նշելէ ետք
որ անոնց թիւը աւելի էր ու միայն կէսը կրցեր էր մեկնիլ՝ կը յայտ-
նէ թէ անոնցմէ 67 ընտանիք հաստատուած են Կիրովականի եւ 13՝
Լենինականի մէջ։

Յենարանի մասնակցութիւնը ներգաղթի ձեռնարկին աւելի կը
չեշտուի իր կողմէ հաստատումովը ներգաղթի Նուիրատուութիւն-
ներու Ծոնտին եւ արձագանգումովը Սուրիոյ, Իրանի եւ Եգիպտոսի
մէջ կայացած ներգաղթի ձեռնարկներուն։

6.

Յենարանի ամէնէն շահեկան կողմերէն են օգտագործուած լե-
զուն եւ ոճը․ ժողովրդախօսակցական, պարզ, պատկերաւոր, թա-
փանցիկ, ինքնարուխ, խիտ, կարճառօտ, ոչ զրքային եւ երբեք՝ հա-
սարակ են անոնք։ Կը հանդիպինք յոգնակերտ «ք»ին եւ շարունակա-
կան ներկայի «կոր»ին, շարք մը նուազ գործածուող բառերու, ինչ-
պէս՝ ողորմաղերս, յոռեշինել, տարախոհութիւններ, բերկրառիթ,
սրտագեղ, զէնընկեցութիւն, առատամատոյց, կը ցնծերգէր։

Բացսիրտ խօսքի եւ խօսակցութեան բեմը կը դառնայ թերթը՝
զէթ Հ.Բ.Ը.Մ.ի շրջանակին միտքերուն եւ մտածումներուն Կեպեն-
լեանի խմբագրումներով։ «Մարդ սխալական է։ Մենք բացառութիւն
չենք կազմեր։ Բայց կրնանք ըսել, թէ միշտ աշխատած ենք եւ կ'աշ-
խատինք ճշմարտութիւնը փնտռել եւ արդարութիւնը պաշտպա-
նել»⁽²²⁾։ Կուռ է թերթին տրամաբանութիւնը եւ կը հակի հանդար-
տութեան, համախոհութեան, փոխզիջողութեան։

Մէկ-թերթեայ Յեմարանի առաջին թիւը լոյս կը տեսնէ 7 Մայիս 1959-ին, ապա՝ 17-29-12 Մայիս⁽²³⁾, 1-8-19-26 Օգոստոս, 30 Սեպտեմբեր, 15-22-29 Հոկտեմբեր, 10-24, Նոյեմբեր, 2-10-21-31 Դեկտեմբերին, 6-18 Յունուար 1960-ին, ապա՝ 3-11-19-25 Փետրուար, 8-14-22-30 Մարտ, 8-16-23 Ապրիլ, 1-9-17-26 Մայիս, 9-24 Յունիս 1-9-18-25 Յուլիս, 1-9-20 Օգոստոս եւ 45-րդ թիւը՝ 7 Սեպտեմբեր 1960-ին:

Բ. շրջանի առաջին թիւը լոյս կը տեսնէ 19 Սեպտեմբեր 1960-ին, ապա՝ 8-19 Հոկտեմբեր, 3-15-29 Նոյեմբեր, 14 Դեկտեմբեր, 1-16 Յունուար 1961, 2-11 Փետրուար, 21 Մարտ, 2-9-15 Ապրիլ, 7-21 Մայիս, 3-15-25 Յունիս, 3-13-31 Յուլիս, 6-20 Օգոստոս, 2-24 Սեպտեմբեր, 13-30 Հոկտեմբեր, 19-29 Նոյեմբեր, 30 Դեկտեմբեր, 6-24 Յունուար 1962, 6-14-27 Փետրուար, 15-29 Մարտ, 9-21 Ապրիլ, 1-21 Մայիս, 9 Յունիս եւ 45-րդ թիւը՝ 27 Յունիս 1962:

Գ. շրջանի առաջին թիւը լոյս կը տեսնէ 29 Յուլիս 1962-ին, ապա՝ 5-13-23 Օգոստոս, 11-21 Հոկտեմբեր եւ վերջին՝ 7րդ թիւը՝ 2 Նոյեմբեր 1962:

Ամփոփելով, 43 ամիսներու ընթացքին, հազուադէպօրէն յարգելով պարբերականութիւնը, լոյս կ'ընծայուի Յեմարանի 97 թիւ, որոնցմէ երկուքը՝ իբրեւ յաւելուած⁽²⁴⁾:

Յեմարան ծնունդն էր իր ժամանակին: Ան արդիւնքն էր նաեւ առկայ ազգային եւ համաշխարհային իրադարձութիւններու զրգած մարդկային ուժի լարումին:

Սակայն, հակառակ իր գրած լայն արձագանգին, թերթը՝ զինք նախորդող կիպրահայ այլ թերթերու⁽²⁵⁾ պէս, չվերածուեցաւ շարժումի, շարժատաւորուեցաւ, թերեւս որովհետեւ զինք սնուցանող կիպրահայ գաղութը պարագաներու բերմամբ անկայուն շրջան մը կը թեւակոխէր՝ տեղաշարժերով յատկանշուող: Ահա թէ ինչու՝ Յեմարան մնաց անհատական նախաձեռնութիւն մը, ու շիջեցաւ, երբ անոր ոգին՝ խմբագիր Սեդրակ Կեպենլեան դատապարտուեցաւ անկողնային հիւանդութեան ու մահացաւ կարճ ժամանակ ետք:

Այն փաստը, թէ անցնող շուրջ երեսուն տարիներուն, գրեթէ անկարելի եղած է վերստին ոտքի կանգնեցնել Յեմարանը կամ անոր նման թերթ մը կիպրահայ համայնքին մէջ, արդէն իսկ ապացոյցն է Յեմարանի խմբագիրը, բազմավաստակ Ս. Կեպենլեանի գերմարդկային աշխատանքին եւ ճիգին, մարդու մը, որուն կեանքի վերջալոյսին անոր «կարապի երգ»ին իրագործումը եղաւ Յեմարանը, մինչ ան իր երիտասարդ տարիները լեցուցեր էր ազգային, քաղաքական եւ պետական ցարդ չփաստագրուած գործունէութեամբ:

Ա. ՏԱԳԷՍԵԱՆ

ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. *Յեմարան* շաբաթաթերթ, Նիկոսիա, 7 Մայիս, 1959: Այսուհետեւ՝ կը նշուի միայն իբրեւ *Յեմարան*:
2. *Յեմարան*, 1 Օգոստոս 1959:
3. Փոխան նախորդ շրջանի 100 շիփնի:
4. *Յեմարան*, 9 Օգոստոս 1959: Կեպենլեան խմբագրատուն կը գտնուէր ամէն օր կէսօրէն ետք ժամը 3էն 9, բացի Կիրակի օրերէն, իսկ կէսօրէն առաջ հայերէն կը դասաւանդէր Թերրա Սանթա Փոլէնի մէջ: Թերթին հատավանառը կը կատարէր Կարապետ Տէլիբնեան, ապա՝ Մկօ Օտապաշեան:
5. Յետագային եւս կը վերահաստատուի՝ տես՝ *Յեմարան*, 30 Դեկտեմբեր 1961:
6. *Յեմարան*, 9 Օգոստոս 1959: Հիմնադրութենէն ինչ մը շաբաթ ետք, բերթը կը յայտարարէ թէ «*Յեմարան* ուրիշ բերթերուն նման ֆունտեր չունի: Իր գոյութիւնը կը պահէ եւ պիտի պահէ, անոր համար որ արտօնատէրը թէ՛ կը խմբագրէ, թէ՛ կը շարէ եւ թէ՛ կը տպէ...»: Տես՝ *Յեմարան* 29 Մայիս 1959:
7. *Յեմարան*, Սեպտեմբեր 1960:
8. *Յեմարան*, 21 Մայիս 1962:
9. Այդ օրերուն կիպրահայ համայնքը կը հաշուէր շուրջ 4000 հոգի եւ կը հանդիսանար փոքրամասնութեանց գլխաւոր տարրը:
10. Ինչպէս՝ Դալուստ Կիւլպենկեան Հիմնարկութիւն, Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Միութիւն եւ այլն:
11. *Յեմարան*, 19 Փետրուար 1960:
12. Կիպրոսի մէջ բնական ընտրութիւնները տեղի ունեցան 1959-ի վերջաւորութեան:
13. Անոր վնասը կը կրէ *Յեմարան*ը եւս, որուն «տպարանին վրայ գործուած յարձակումը կոտրեց մեքենան, տարտղնեց *Յեմարան*ի էջերը [եւ] տակն ու վրայ ըրաւ մեր աշխատանոցը»: Տես՝ *Յեմարան*, 8 Մարտ 1961:
14. *Յեմարան*, 18 Յունուար 1960:
15. *Յեմարան*, 30 Հոկտեմբեր 1960:
16. *Յեմարան*, 26 Օգոստոս 1959:
17. *Յեմարան*, 22 Հոկտեմբեր 1959:
18. Նոյն:
19. *Յեմարան*, 24 Նոյեմբեր 1959:

20. *Յենարան*, 30 Հոկտեմբեր 1960:
21. Ընդամենը 80 ընտանիք:
22. *Յենարան*, 9 Օգոստոս 1959:
23. Տպագրական սխալ մը կայ այստեղ, որովհետև վերոյիշեալ բուակիրները բովանդակային յաջորդականութիւն մը ունին 17-29-12 համապատասխանութեամբ:
24. Առաջին յայտուածը կը կրէ 1 Օգոստոս 1960 բուականը եւ յոյս կը տեսնէ աւելի փոքր ծաւալով՝ 23-30.5 սմ., որուն միայն առաջին էջը տպագրուած է ու նուիրուած կիպրահայ համայնքի Պետական Ներկայացուցիչի ընտրապայքարին, մանաւանդ՝ ի պատասխան «եղծագործուած» արտայայտութեան մը, թէ *Յենարան* գաշտպանած է Վահրամ Լեւոնեանի բեկնածութիւնը ի հետուկս Պերն Քիլպեանի, մինչ իրականութիւնը հակառակն էր:
- Երկրորդ յայտուածը՝ 19 Յունիս 1961 բուակիր, յոյս կը տեսնէ *Յենարան*ի սովորական՝ 28-30 սմ. չափով, որուն նոյնպէս միայն առաջին էջը տպագրուած է ու նուիրուած՝ Վիեննայի գազարի ժողովին, որ կը կայանար նախագահներ Քենետիի եւ Խրուշչեւի միջեւ:
25. *Յենարան*էն առաջ Կիպրոս ունեցեր էր *Արաքս*, *Նոր Արաքս* եւ այլ նախազգրակից բերքեր:

THE HENARAN WEEKLY

(SUMMARY)

ANDRANIK TAGESSIAN

It was in the May of 1959 that the first issue of the *Henaran* (The Support) was published in Nicosia, Cyprus. It was edited by Sedrak Kepenlian, who, besides editing the only Armenian weekly of Cyprus then, also taught at the Terra Santa College of Nicosia. In fact, all the work of writing, editing, setting, printing and mailing of the weekly was a family affair.

The weekly dealt with almost all the possible problems of the Armenian Community of Cyprus. It was an open arena to all sorts of Armenian national, religious, social, educational and political clashing questions which definitely effected the communal life of the Cypriot Armenians.

The author of the article selects a few of these questions and presents them as they were offered by Kepenlian. Thus he analyzes the internal and social frictions of Cypriot Armenians, the parliamentary elections vis à vis the Armenian Community, the Armenian exodus towards Great Britain, Canada and the U.S.A., the crisis at the Armenian Patriarchate of Jerusalem, the social and cultural relationship between the Armenians of the Armenian diaspora and the Republic of Soviet Socialist Armenia, and the last, but not the least, the repatriation of Cypriot Armenians to their fatherland, Soviet Armenia.

Of a very short duration was the life span of the *Henaran*, and most probably this was the major reason why, as Mr. Tagessian concludes, it could not take roots and was unable to create any movement in the everyday life of the Cypriot Armenians, and in just a few years later, in the June of 1962, it came to an end with the death of the editor, Sedrak Kepenlian. Yet, in spite of this fact, the *Henaran* stands as a bold expressions of the Armenian press in such a small colony as the Cypriot Armenian Community was. Kepenlian had published just 97 issues of it.